

EL MONESTIR DE SOLIUS COMPLEIX 25 ANYS

— Edmon M. Garreta —

Amb motiu de la celebració dels 500 anys de la instauració del monestir de Cadins al Gironès, el més antic, sembla, dels monestirs cistercencs femenins a Catalunya, se m'ha demanat una breu notícia de Solius, el monestir més jove, i el primer dels masculins de l'orde de Cister fundat —ara ha fet 25 anys— en terres de la Catalunya vella.

En efecte, la diòcesi de Girona, de tanta tradició monàstica, com ho testimonien les restes venerables de grans abadies i d'humils priorats

escampats arreu de les nostres comarques, mai no va tenir cap monestir cistercenc masculí. Només les monges de Cadins, a Cabanes, procedents del monestir de Valldemaria, de possible origen benedictí, el 1169 o una mica abans, van fer present l'orde cistercenc no gaires anys després de la primera casa femenina, la de Tart, propera a Cîteaux, fundada entre 1120 i 1125, encara que no va pertànyer de ple dret a l'orde fins l'any 1147.

La branca cistercenca masculina, nascuda el 1098, en terres de la Borgonya, del venerable arbre benedictí, arriba a Catalunya a mitjan segle XII, al moment que el comte Ramon Berenguer IV emprèn decididament la reconquesta de les terres d'enllà de la Marca, i recupera Tarragona i Lleida. Poblet i Santes Creus, filial de Fontfreda el primer i de Gran Selva el segon, descendents tots dos de Claravall, són els grans monestirs que

contemporàniament, 1152-1153, estableixen el nou orde a la Catalunya Nova. Resulta significatiu que en endavant, per dur a terme noves fundacions monàstiques en les terres conquerides, fossin cridats pels comtes-reis els cistercencs, de la reforma benedictina, i no els benedictins ben arrelats de segles a la Catalunya vella. És, sens dubte, per l'anomenada i la gran embranzida que l'orde de Cîteaux, a partir de sant Bernat, va prendre, omplint Europa amb centenars de noves fundacions.

Pel que fa a casa nostra pensem en Piedra, a l'Aragó; Santa Maria la Real, a Mallorca; Benifassà i Sant Vicent —totes filles de Poblet— i Valldigna —filla de Santes Creus— en terres de València, nascudes durant el primer segle d'existència de les cases mares.

Quan hom contempla tot allò que actualment resta dempeus dels grans monestirs de la nostra terra, pot mesurar d'alguna manera la immensa pèrdua que va significar per a l'Església i per al país la supressió dels ordes monàstics i la injusta espoliació a què van ser sotmesos per les lleis desamortitzadores de Mendizábal, amb conseqüències irreparables de caràcter arqueològic, històric, cultural i sobretot espiritual, tenint en compte el gran influx civilitzador i evangelitzador que havien tingut durant centúries els monestirs, sobretot a partir del segle VI amb sant Benet i els seus fills, en la varietat de llurs observances.

Poblet, casa mare de Solius, no va ser excepció en l'obra destructora que es va iniciar l'any 1835. Expulsada la comunitat de casa seva, el monumental edifici, mancat de la seva ànima, va restar abandonat a la degradació i obert al pillatge, tot i els esforços que es van dur a terme per salvar allò salvable.

Finalment, després de 105 anys, el 24 de novembre de 1940, els monjos cistercencs retornaren a la vella abadia. Només eren quatre, vinguts d'Itàlia, i precisament del monestir on havia mort el darrer monjo pobletà supervivent de la tragèdia. D'aleshores ençà han passat ja més de 50 anys, i avui Poblet torna a ser el gran monestir de Catalunya, i possiblement el conjunt monàstic medieval més complet d'Europa, el qual, després d'una laboriosa restauració, ha merescut ser declarat darrerament Patrimoni Monumental de la Humanitat.

La fundació. Origen i propòsit

Va ser a partir de la celebració dels 25 anys primers de l'obra restauradora i coincidint amb l'acabament del Concili Vaticà II, que va néixer el pensament de dur a terme una nova fundació, fidel a l'esperit de la regla de sant Benet, viscut, però, en un marc de simplicitat i senzillesa, notes característiques dels inicis de l'orde. És per això que ja de bon començament es va descartar la idea de fundar en algun antic monestir que pogués comportar determinades servituds. El propòsit responia al clima que s'havia creat arran del Concili, d'un desig de renovació cristiana i de retorn a les fonts de la vida religiosa. Amb l'aprovació del Capítol conventual de Poblet, i amb l'assentiment del pare abat general de l'orde, el petit grup de quatre monjos iniciadors arribaren a Solius el capvespre del 20 de gener de 1967.

Gràcies a l'actitud oberta i acollidora de l'ara cardenal Jubany, aleshores bisbe de Girona, amb el qual prèviament s'havien mantingut contactes, els monjos s'establiren, provisionalment primer, i definitivament després, a la vella rectoria de Solius, un petit nucli rural de la Vall d'Aro, a l'extrem sud de la comarca del Baix Empordà. Passats cinc mesos de la seva arribada a Solius, la comunitat va rebre del Bisbat de Girona la cessió, en concepte d'usdefruit perpetu, de l'església, la rectoria i les terres que li pertanyien; i l'orde, per la seva part, per rescripte de la Congregació per als religiosos, va reconèixer la fundació com a priorat simple, amb dret de noviciat propi. Posteriorment, va formalitzar-se un estatut entre Poblet i Solius, ratificat per la mateixa congregació romana per als religiosos, per mitjà del qual es reconeixia pràcticament l'autonomia de Solius, tot esperant que el nombre de monjos professos establert per l'orde, en arribar-hi, permetés que el monestir passés a tenir el caràcter de priorat conventual, cosa que s'esdevingué el 1987.

Solius, per tant, neix sota el signe d'un propòsit de fidelitat als valors essencials del monaquisme reflectits en la regla de sant Benet i en les antigues tradicions de l'orde. Els iniciadors no

pretenien, ni pretenen, donar cap lliçó a ningú, ni significar cap contestació, sinó ser monjos lliures de compromisos i viure estrictament com a tals, sense afegitons d'activitats de tipus apostòlic o pastoral, fora dels límits del recinte conventual, i és també sota aquesta condició que la comunitat va ser admesa i reconeguda pel bisbe de Girona.

Creixement

Durant dos anys, la reduïda comunitat va residir a la rectoria de Solius, amb estretor d'espai vital, amb deficiències de serveis, i amb dificultats econòmiques que la Providència va tenir cura de mitigar, per més que la comunitat es negués des del primer moment a voltar-se d'amics benefactors habituals, que generosament es presentaren disposats a afavorir-la. Durant el primer any es va adaptar l'església parroquial per al culte litúrgic monàstic, dotant-la d'un nou altar, obrint tres finestres a l'absis i instal·lant un senzill cor —un banc corregut— a l'entorn del presbiteri.

El segon any, quan la circumstància d'augmentar el nombre de la comunitat amb l'entrada de les primeres vocacions, l'afluència dels primers hostes, i l'organització del treball, van fer sentir la necessitat d'ampliar l'habitatge, s'acceptà la desinteressada i anònima aportació d'una persona que es prestà a cobrir en bona part les despeses per a la construcció d'un nou edifici conventual, modest, senzill i funcional, quedant la resta sota la responsabilitat de la comunitat que a poc a poc ha anat completant l'obra. Setze habitacions, sala biblioteca, menjador, cuina, sala de treball i els corresponents serveis indispensables, formaven la nova construcció, mentre l'antiga rectoria va quedar modestament habilitada per a hostatgeria, amb quatre dependències per a reunions de grups i per rebre

visites, a la planta baixa, i amb sis habitacions amb capacitat fins a nou llits al primer pis. Posteriorment, amb els anys, hem anat completant el conjunt de les dependències,

segons les necessitats, fins a culminar amb la construcció d'un nou pavelló destinat a la interessant exposició permanent de la col·lecció de diorames artístics del pessebre, que constitueix un servei de catequesi visual per als nombrosos visitants.

Ja hem fet notar la posició de la comunitat respecte a l'orientació general de la fundació. Aquesta orientació, no exempta de tensions, fins a aconseguir-se perfilar de manera més concreta, va quedar sintetitzada en unes normes escrites al cap d'un any i mig, que recollien els punts principals de l'ordenament intern, sense entrar en detalls minuciosos, però que intentaven precisar la tònica que havia d'animar la vida monàstica a Solius.

El monestir de Solius.

D'aquests punts n'exposo a continuació alguns dels més característics i propis dels monjos.

En primer lloc, la *pregària*. Convençuts que la pregària ha d'ocupar el primer lloc en la vida del monjo, la comunitat des del primer moment va procurar ordenar degudament els espais de temps que hi havia de destinar. Amb la precarietat del període immediat postconciliar, quan no existien encara versions ni nous ordenaments referents a l'Ofici diví, vam començar a celebrar-lo en llengua vernacle i segons les disposicions tradicionals de la regla, o seguint noves possibilitats aprovades per l'orde, fins que es va publicar la Litúrgia de les Hores romana. Optàrem per aquesta, però seguint la distribució dels cent cinquanta salms en dues setmanes, i conservant totes les Hores tradicionals monàstiques, de manera que fossin resades o cantades en el moment corresponent del dia, amb la celebració de l'Eucaristia al capvespre dels dies feiners i al matí dels dies festius. A part d'aquesta celebració de la pregària litúrgica, el monjo disposa de temps per a la pregària personal, conscient que ha de ser home d'oració, tant per la crida personal rebuda de Déu, com pel particular compromís de fidelitat contret per la professió de la regla de sant Benet, que estableix com a primers signes inequívocs de vocació monàstica «la recerca de Déu i la sol·licitud per a l'ofici diví», i sabent que l'ofici diví i l'oració personal es complementen i són necessaris per al progrés espiritual.

La *lectio divina*. Aquest va ser el segon element que la comunitat va voler valorar, seguint les directrius de la regla. Tenint en compte que ja des del començament de la regla podríem dir que sant Benet defineix el monjo com l'home que ha de viure constantment a l'escolta de Déu i com un deixeble sol·lícit i atent als ensenyaments del Mestre, la comunitat va proposar-se crear un clima de silenci i serenor, que per una part no fos ocasió de distanciament en les relacions amb els altres, i que per l'altra ajudés a evitar qualsevol mena de dispersió exterior. Aquest ambient és el que ajuda i disposa el monjo per a la *lectio divina*, lectura sapiencial de la Paraula de Déu, a la qual sant Benet dedica tanta atenció, i per mitjà de la qual Déu es comunica amb l'home; en conseqüència, ajuda a fer el monjo apte per al diàleg i per a les relacions comunitàries.

El *treball*, tercer element integrador de la jornada del monjo en les disposicions de sant Benet, ocupa també un lloc important en l'ordenament de la vida monàstica a Solius. Ja des de bon començament es va haver de pensar en l'organització del treball com a mitjà fonamental de subsistència de la comunitat, i a la vegada com a expressió i experiència de pobresa. Es va imposar un difícil aprenentatge manual, primer en un treball de mobles i objectes d'artesanía elaborats amb jonc. Més endavant, i amb

vista a un millor rendiment, ens vam decidir per la instal·lació d'un taller d'enquadernació artesana, que és encara avui el principal mitjà de subsistència, i on treballa bona part de la comunitat. Algun monjo es

dedica a treballs lingüístics de traducció i correcció, i alguns altres al conreu de les dues hectàrees escasses de terra que assorteixen el consum comunitari. Tenint en compte, a més, que tots els serveis de la casa —cuina, neteja, rentar, hostatgeria i acolliment, etc.— *recauen exclusivament sobre la comunitat, els monjos tenen una jornada laboral prou intensa que, alternada amb la pregària, la lectura i l'estudi, dóna un sentit d'equilibri entre l'activitat i la contemplació, el qual respon al pensament de sant Benet.*

L'obra d'apostolat

En el decurs d'aquesta exposició, i de passada, hem fet al·lusió a l'hostatgeria. L'acolliment als «hostes que mai no falten al monestir», en expressió de sant Benet, va ser una de les primeres atencions de la comunitat. Podríem dir que l'hospitalitat constitueix un mitjà d'apostolat silenciós que s'ofereix als qui desitgen poder compartir la vida de silenci i pregària amb els monjos. L'antiga rectoria, habilitada modestament com hostatgeria per a homes, rep contínuament sacerdots i religiosos, joves i pares de família, obrers i universitaris que, sols o en petits grups, vénen a fer uns dies de recés o de reflexió espiritual. Solius, donat el petit espai disponible per a l'acolliment, creiem que pot oferir al qui ho desitja un marc d'intimitat i de relació monàstica senzilla, que no es troba en altres llocs més grans. L'atenció espiritual i humana que s'ofereix als qui vénen a rebre el sagrament de la reconciliació, o desitgen unes paraules de consell, o consol en moments de

tribulació, i la participació activa en la celebració de l'Eucaristia o de l'Ofici diví en la nostra església, constitueixen, en fi, uns altres mitjans d'activitat pastoral peculiares de

la vocació monàstica.

La comunitat de Solius, avui

En tota organització d'un monestir la formació de la comunitat ocupa el primer lloc. A Solius, tractant-se d'una comunitat nova, sense el coixí i el suport d'una generació anterior que marqués pautes, ha estat la mateixa comunitat la que ha hagut d'anar configurant la pròpia personalitat, cosa no gens fàcil de fer en un temps de canvi i de tanta inestabilitat com el nostre. Ha estat, i és encara, un treball lent, pacient, i a vegades dolorós, que demana l'aportació de tots els membres,

Interior del monestir.

però que també exigeix de cada un d'ells una gran capacitat d'obertura, d'humilitat, de fidelitat pacient i perseverant, i d'amor a Déu i als germans.

L'experiència ens ha anat ensenyant, també, que si bé la vida d'una comunitat reduïda ofereix avantatges amb vista al manteniment d'una vida més familiar, més senzilla, més àgil, i que afavoreix el manteniment d'un nivell de pobresa més efectiu, comporta també, per altra banda, moltes més exigències i certes limitacions.

A les persones que s'interroguen sobre el sentit i futur de la vida monàstica, els respondria que nosaltres els monjos qüestionem més sobre la intensificació i l'aprofundiment de la pròpia identitat. Creiem que la vida monàstica, avui com ahir, té la missió primordial de prestar un humil servei de presència enmig de la societat del nostre temps. Amb una presència activa que centra tot el seu esforç més en el «ser» que no pas en el «fer»; d'aquí brolla la «misteriosa fecunditat apostòlica» dels

claustreres per oferir-nos el quadre d'una escola del «servei diví», d'una petita societat ideal, on regna l'amor, l'obediència, la innocència, la llibertat de les coses i l'art d'usar-les degudament, la preponderància de l'esperit, la pau, en una paraula, l'Evangeli».

Per la seva mateixa existència, doncs, el monestir d'avui, i en concret el nostre, vol testimoniar en el cor de la nostra societat l'absolut i la primacia de Déu; vol recordar que per damunt de tota temptació d'eficàcia i rendibilitat cal no oblidar que ens movem en l'univers de la gràcia i de la gratuïtat. Per la seva sola presència silenciosa, els monjos d'avui volen ser per als homes desbordats per l'activisme i dividits interiorment, una invitació a la interiorització i a l'aprofundiment en els valors fonamentals de la vida, en el sentit i en la presència de Déu en l'existència humana. Per la seva vida de recés i pregària, creiem que la comunitat monàstica porta un missatge a la nostra societat de la tècnica i del confort, de l'agitació i de la

contemplatius, de què parla el Concili. Per això, amb vista al futur voldríem que Solius fos cada dia més i millor un lloc d'acolliment, una casa d'oració, un centre de vida evangèlica, senzill, humil i sense pretensions de protagonisme de cap mena.

Validesa actual de la vida monàstica

Va ser Pau VI qui a Montecassino, en ocasió de declarar sant Benet Patrò d'Europa, el 24 d'octubre de 1964, va recordar insistentment la validesa i actualitat de la vida monàstica. «L'Església —va dir— té necessitat d'aquesta vida... Sí, l'Església i el món, per diferents però convergents raons, necessiten que sant Benet visqui en la comunitat eclesial i social i es volti del seu recinte de soledat i silenci, i des d'allí ens faci escoltar l'accent de la seva pacífica i absorta pregària, ens atregui als seus

*Solius,
en el marc de la vall d'Aro.*

inestabilitat, del soroll i de la superficialitat, i li ofereix un lloc de descans espiritual, un ambient de serenor, un espai de silenci, on el cristià, l'home, pugui retrobar-se ell mateix, pugui retrobar Déu, i en Déu trobi tots els altres.

És així com creiem que la missió de la vida monàstica no ha acabat, que pot continuar oferint, ara com en els segles passats, de manera diferent però sempre vàlida, un modest servei als homes, caminant amb ells i intentant ser-los, amb la pròpia vida, una paraula profètica, una paràbola viva que se'ls ofereix, invitant-los a treballar per restablir en la solidaritat, la fraternitat i la pau, la gran família humana: a bastir un món nou, fonamentat —en expressió de Pau VI— en la «civilització de l'amor».

Edmon Maria Garreta és abat del monestir de Santa Maria de Solius.